

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP INDICATORS TO STRENGTHEN ACTIVE
LEARNING MANAGEMENT OF TEACHERS UNDER THE OFFICES OF PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA IN THE NORTHEAST OF THAILAND

กนิษฐกานต์ วงศ์วัฒนาวิชา*, จักรกฤษณ์ โปตาพล, กรรณิกา ไวโสภ

Kanitthakarn Wongwattanawicha*, Chakgrit Podapol, Kannika Waisopa

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เลย ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Loei, Thailand

*Corresponding author E-mail: namwannawic@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.84 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 760 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอ้างอิงโดยใช้โปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านบุคลิกภาพชอบความท้าทาย ด้านการสร้างแรงจูงใจครู ด้านทักษะความสามารถ โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและค่าประสิทธิผลการกระจายคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่าร้อยละ 20% และ 2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 85.43$, $df = 68$, $P = 0.75$) โดยองค์ประกอบหลักทุกด้านมีค่าน้ำหนักเชิงโครงสร้างสูงกว่าค่ากำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งมีค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.90 จึงสะท้อนความเหมาะสมของโมเดลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำ, การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, โมเดลสมการโครงสร้าง, ภาวะผู้นำทางการศึกษา, แรงจูงใจของครู

Abstract

This research aims to: 1) To develop indicators of leadership to enhance teachers' active learning management of teachers under the jurisdiction of the Northeastern Primary Educational

Service Areas, and 2) Examine the congruence of the structural equation model of leadership indicators for enhancing active learning management with empirical data. The study population consisted of school administrators and teachers affiliated with primary educational service area offices in Northeastern Thailand. Data were collected using a five-point Likert scale questionnaire, which had a reliability coefficient of 0.84. A total of 760 samples were selected through multi-stage random sampling. The data were analyzed using both descriptive and inferential statistics via the LISREL program. The findings were as follows: 1) The leadership indicators for enhancing active learning management among teachers in the Northeastern Primary Educational Service Areas consisted of four main components: (a) vision for active learning management, (b) a challenge-seeking personality, (c) motivation for teachers, and (d) competency skills. The indicators met the criteria for suitability, with mean scores equal to or greater than 3.00 and a coefficient of variation equal to or less than 20%, which met the predetermined criteria. 2) The developed structural equation model was consistent with the empirical data ($\chi^2 = 85.43$, $df = 68$, $p = 0.75$). All core components had statistically significant structural weights above the specified threshold at the 0.01 level. Furthermore, the model exhibited high construct reliability and an average extracted variance of 0.90, indicating the appropriateness and validity of the developed model.

Keywords: Leadership Indicators, Learner-Centered Learning Management, Structural Equation Modeling, Educational Leadership, Teacher Motivation

บทนำ

สังคมในยุคแห่งการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ขับเคลื่อนด้วยพลังของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วยทฤษฎีใหม่และแนวคิดใหม่ ที่ถูกพัฒนาขึ้น จุดหมายพื้นฐานของการศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีพอยู่ในโลกต่างยุคสมัยได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การศึกษา คือ สิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คนในโลกยุคใหม่ท่ามกลางพลวัตการเปลี่ยนแปลงนั้นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง โดยต้องอาศัยผู้นำเป็นผู้รับมือการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลไปข้างหน้าและสามารถกำหนดทิศทางรวมทั้งสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์นั้นสู่คนในองค์กรให้คล้อยตามได้ จูงใจให้คนทุ่มเทเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (วรารักษ์ หนึ่งโชคชัย และประยุทธ ชูสอน, 2558) แผนการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นแผนแม่บทของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้วางกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่ล้วนมีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทางด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล แบบก้าวกระโดด ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและโลก ตลอดจนทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนพึงมีเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานของการศึกษาและบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ในการพัฒนา

หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ซึ่งในปัจจุบันการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกันระดมความคิดแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความคิดเห็นของตนเอง โดยที่ครูเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำให้ความรู้เพิ่มเติมซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้ คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้สอนให้เกิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจอารมณ์สังคมโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงความมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะของผู้เรียนทุกด้าน ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก จึงมีการส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนผลักดันการบริหารงานของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อรูปแบบการบริหารงานในทุกด้าน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561)

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินการวิจัยได้มองเห็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนส่วนใหญ่จะไม่บรรจุผู้บริหารสถานศึกษาวันแต่จะบรรจุเป็นรายกรณีหากมีความจำเป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนก้นดง โรงเรียน stand alone หรือโรงเรียนที่ห่างไกลความเจริญ ภูเขา เกาะ แ่ง จึงส่งผลให้จัดการเรียนการสอนและการบริหารเป็นไปด้วยความยากลำบาก โรงเรียนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยส่วนใหญ่อยู่ในหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญ มีพื้นที่ภูเขา ชายขอบ และการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นปัญหาหลักในการบริหารองค์กร การพัฒนานักเรียนจึงเป็นบทบาทสำคัญของบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียน โดยเฉพาะการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่น อดทนอดกลั้นและมีเป้าหมายในการพัฒนาองค์กร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนาและทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

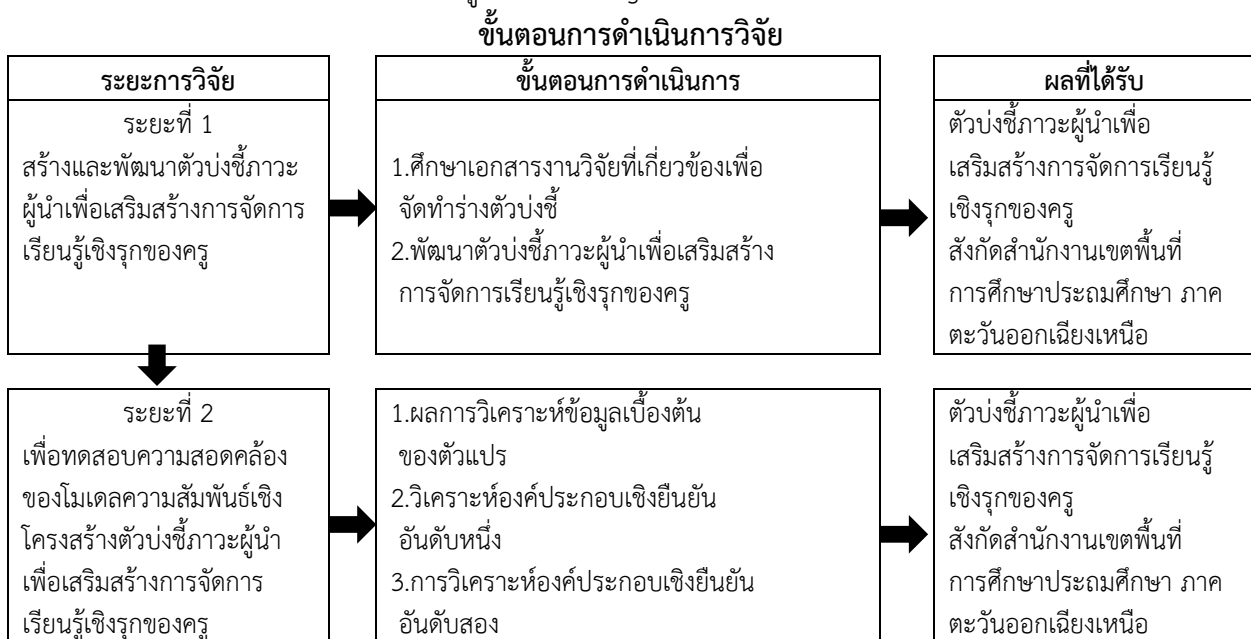
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำรา ทฤษฎีจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบองค์ประกอบ จากนั้นสร้างเครื่องมือที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 จากกลุ่มตัวอย่าง 760 คนที่ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอ้างอิงโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเนื้อหาเชิงทฤษฎี เพื่อสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของผู้บริหารเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บัวรัตน์ ศรีนิล, 2560) ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 64 ข้อ ครอบคลุม 4 องค์ประกอบหลัก 17 องค์ประกอบย่อยซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและประเมินแบบประเมินความเที่ยงแบบสอบถาม (IOC: Index of item objective congruence) เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ค่า +1 คือ แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นสอดคล้องตามที่ระบุไว้ 0 คือ ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นสอดคล้องตามที่ระบุไว้ -1 คือ แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นไม่สอดคล้องตามที่ระบุไว้ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า 1.00 ทุกข้อคำถามถือว่าใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด จากนั้นดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ Google form

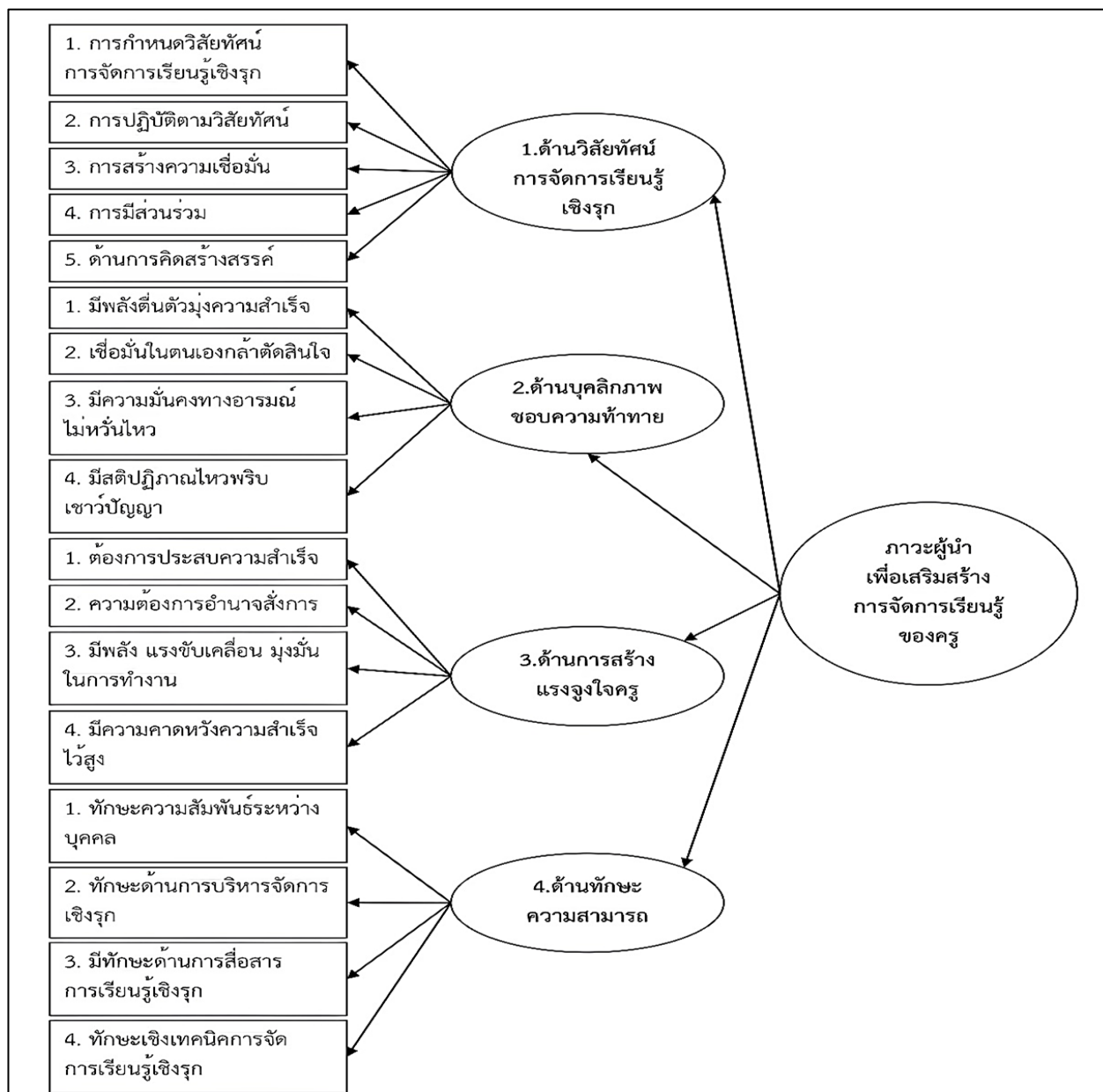

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นได้ผลการวิจัย ตามประเด็นที่ศึกษา คือ

1. สร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้อง หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูและอื่นๆจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้โมเดลสมมุติฐานวิจัยตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้โมเดลสมมุติฐานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 โมเดลสมมุติฐานตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2. ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย $\bar{X}$ แทนคะแนนเฉลี่ย (Mean) S.D. แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) SK แทนความเบ้ (skewness) KU แทนความโด่ง (kurtosis) ได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการวิจัย มีความเหมาะสมสำหรับโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่า 3.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% สอดคล้องกับงานวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่งของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

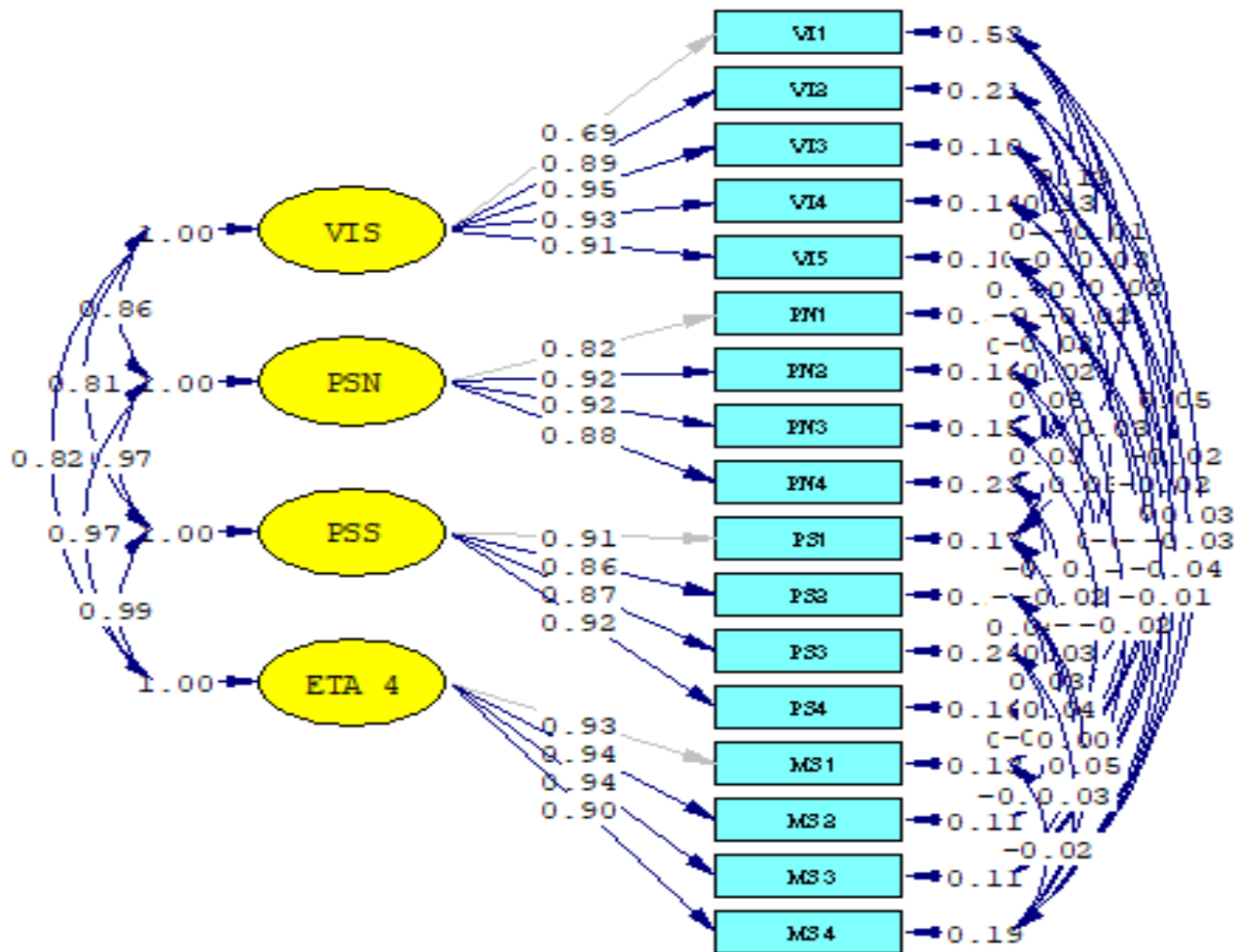

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

ตัวแปร	องค์ประกอบ และตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	SK	KU
องค์ประกอบที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
ตัวแปรที่ 1	การกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.55	0.52	-1.93	6.57
ตัวแปรที่ 2	การปฏิบัติตามเป้าหมาย	4.53	0.51	-1.06	0.84
ตัวแปรที่ 3	การสร้างเชื่อมั่น	4.54	0.58	-1.62	3.35
ตัวแปรที่ 4	การมีส่วนร่วม	4.56	0.58	-2.00	5.90
ตัวแปรที่ 5	การคิดสร้างสรรค์	4.51	0.58	-1.25	1.49
องค์ประกอบที่ 2 ด้านบุคลิกภาพขอความท้าทาย					
ตัวแปรที่ 1	มีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ	4.56	0.57	-2.10	6.56
ตัวแปรที่ 2	เชื่อมั่นในตนเองการกล้าตัดสินใจ	4.51	0.62	-1.56	3.31
ตัวแปรที่ 3	มีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่หวั่นไหว	4.50	0.60	-1.54	3.33
ตัวแปรที่ 4	มีสติปัญญาไหวพริบ เชาวปัญญา	4.46	0.60	-1.46	3.42
องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างแรงจูงใจครู					
ตัวแปรที่ 1	ต้องการประสบความสำเร็จ	4.50	0.56	-1.21	1.60
ตัวแปรที่ 2	ความต้องการอำนาจสั่งการ	4.43	0.59	-1.41	4.12
ตัวแปรที่ 3	มีพลังแรงขับเคลื่อน มุ่งมั่นในการทำงาน	4.44	0.66	-1.47	2.69
ตัวแปรที่ 4	มีความคาดหวังความสำเร็จไวสูง	4.53	0.57	-1.37	2.25
องค์ประกอบที่ 4 ด้านทักษะความสามารถ					
ตัวแปรที่ 1	ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.50	0.62	-1.74	4.07
ตัวแปรที่ 2	ทักษะด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.46	0.59	-1.37	2.71
ตัวแปรที่ 3	ทักษะด้านการสื่อสารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.48	0.59	-1.23	1.74
ตัวแปรที่ 4	ทักษะเชิงเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.49	0.55	-1.24	2.50

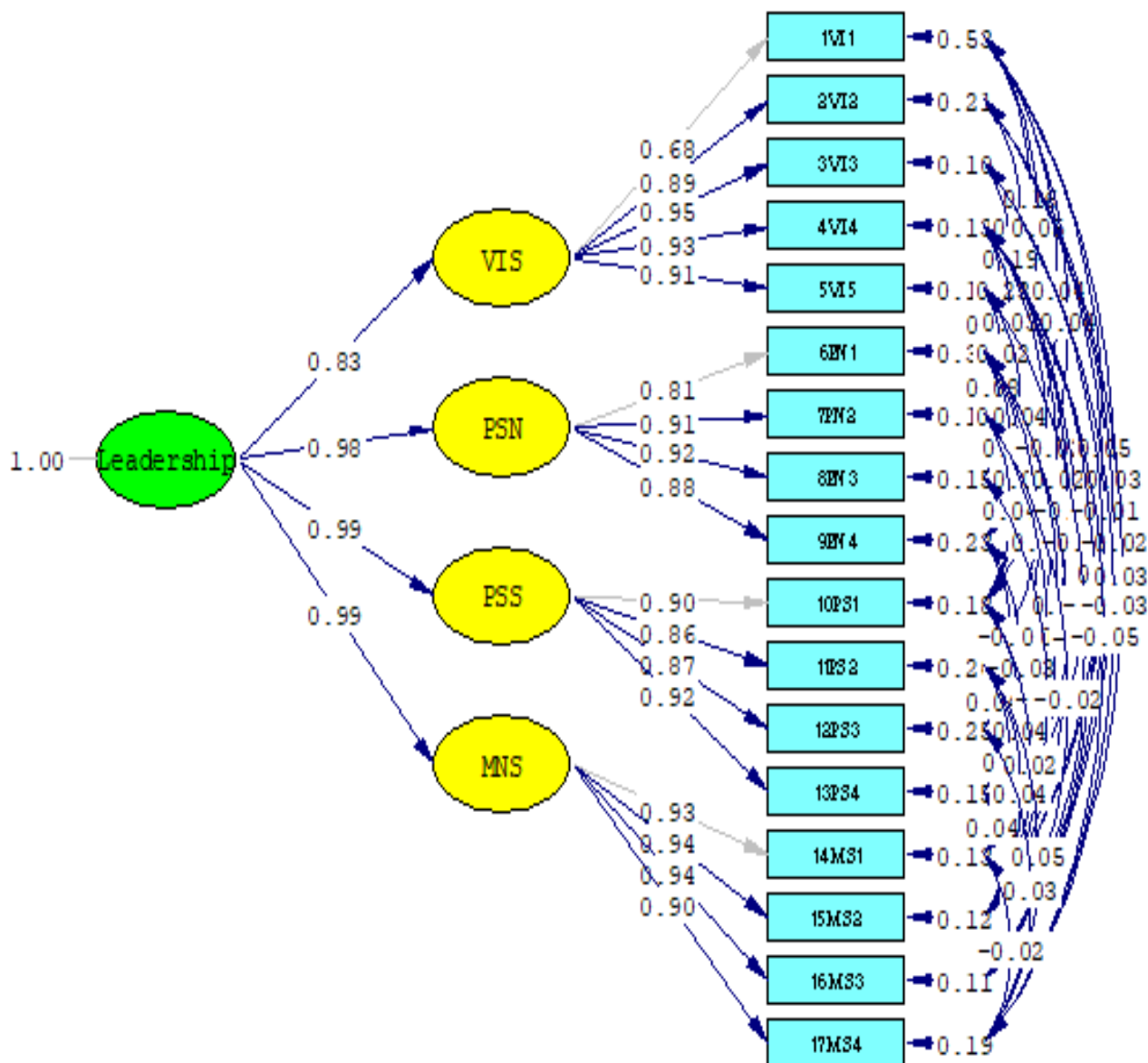
จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54 องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพขอความท้าทาย มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 องค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจครู มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.47 องค์ประกอบด้านทักษะความสามารถ มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.482.

2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งการสร้างและพัฒนาโมเดลการวัดภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ด้านบุคลิกภาพขอความท้าทาย 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจครู และ 4) ด้านทักษะความสามารถ นำข้อคำถามที่ผ่านการหาค่าอำนาจจำแนกมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อตรวจสอบคุณภาพโครงสร้างของโมเดลการวัดภาวะผู้นำการเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์การประเมินประเมินความสอดคล้องในระดับดี และดัชนีชุดที่ 2 พบว่า ดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องในระดับดี สรุปในภาพ พบว่า โมเดลการวัดภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีความคล่องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง

2.3 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง โมเดลการวัดมีอยู่ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (VIS) 2) ด้านบุคลิกภาพชอบความท้าทาย (PSN) 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจครู (PSS) และ 4) ด้านทักษะความสามารถ (MNS) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.83 - 0.99 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : ρ_c) มีค่าเท่ากับ 0.97 (> 0.50) มีค่าสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน และความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (Average Variance extracted : ρ_v) มีค่าเท่ากับ 0.90 (> 0.50) มีค่าสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน (สุวิมล ติरणันท์, 2557) จากการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งเป็นการพิจารณา Fit Index และคุณภาพภายในโครงสร้างโมเดลการวัด พบว่า ทั้งสองส่วนผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ สรุปได้ว่า โมเดลการวัดภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับลักษณะทางประชากรที่ศึกษา

ภาพที่ 4 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

อภิปรายผล

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิจัยพบว่า ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 17 องค์ประกอบย่อย และ 64 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กนกอร สมปราชญ์, 2560)

1. องค์ประกอบหลักด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ 1) องค์ประกอบย่อยด้านการกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) องค์ประกอบย่อยด้านการปฏิบัติตามเป้าหมาย 3) องค์ประกอบย่อยด้านการสร้างความเชื่อมั่น 4) องค์ประกอบย่อยด้านการมีส่วนร่วม 5) องค์ประกอบย่อยด้านการคิดสร้างสรรค์ จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วม

($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.58) การกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.52) การสร้างความเชื่อมั่น ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.58) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.51) และการคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.58)

2. องค์ประกอบหลักด้านบุคลิกภาพชอบความท้าทาย 1) องค์ประกอบย่อยด้านมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ 2) องค์ประกอบย่อยด้านเชื่อมั่นในตนเองการกล้าตัดสินใจ 3) องค์ประกอบย่อยด้านมีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่หวั่นไหว 4) องค์ประกอบย่อยด้านมีสติปัญญาไหวพริบ เชาว์ปัญญา จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยองค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.57) ด้านเชื่อมั่นในตนเองการกล้าตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.62) ด้านมีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่หวั่นไหว ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.60) และด้านมีสติปัญญาไหวพริบ เชาว์ปัญญา ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

3. องค์ประกอบหลักด้านการสร้างแรงจูงใจครู 1) องค์ประกอบย่อยด้านต้องการประสบความสำเร็จ 2) องค์ประกอบย่อยด้านความต้องการอำนาจสั่งการ 3) องค์ประกอบย่อยด้านมีพลังแรงขับเคลื่อนมุ่งมั่นการทำงาน 4) องค์ประกอบย่อยด้านมีความคาดหวังความสำเร็จไว้สูง จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยองค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีความคาดหวังสูง ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.57) ด้านต้องการประสบความสำเร็จ ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.56) ด้านมีพลังขับเคลื่อนมุ่งมั่นการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.66) และด้านความต้องการอำนาจสั่งการ ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

4. องค์ประกอบหลักด้านทักษะความสามารถ 1) องค์ประกอบย่อยด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) องค์ประกอบย่อยด้านทักษะด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) องค์ประกอบย่อยด้านทักษะด้านการสื่อสารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4) องค์ประกอบย่อยด้านทักษะเชิงเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยองค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.62) ด้านทักษะเชิงเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.55) ด้านการสื่อสารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.59) และด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-Square = 85.43 เมื่อพิจารณาค่า df เท่ากับ .68 ค่า P value = 0.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนั้น ยังพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย Effective Leadership (Achua, C. F. & Lussier, R. N., 2010)

จากการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจึงได้โมเดลสมมุติฐานตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อนำเสนอโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Visionary) ด้านบุคลิกภาพชอบความท้าทาย (Personality) ด้านการสร้างแรงจูงใจครู (Persuasion) และด้านทักษะความสามารถ (Management skills) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถนำผลวิจัย

ที่ได้ไปพัฒนา กำหนดเพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อเสริมสร้างผู้นำด้านวิสัยทัศน์เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทุกสังกัด ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายเพื่อใช้พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาได้

2) ด้านบุคลิกภาพขอความท้าทาย ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดเป็นโครงการพัฒนาวิชาชีพและพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาให้ผู้บริหารแสดงออกถึงบทบาทและพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพขอความท้าทาย ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

3) ด้านทักษะความสามารถ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานการศึกษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินภาวะผู้นำด้านทักษะความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเสริมสร้างสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

4) ด้านการสร้างแรงจูงใจครู ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการสร้างแรงจูงใจครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2560). ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 1(4), 51-65.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกกลุ่มมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวรัตน์ ศรีนิล. (2560). เอกสารประกอบการเรียนการออกแบบวิจัยธุรกิจการเก็บรวบรวมข้อมูล การออกแบบสอบถาม การเลือกตัวอย่าง. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรารักษ์ หนึ่งโชคชัย และประยุทธ์ ชูสอน. (2558). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38(1), 107-114.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2566). สำนักงานนโยบายและแผน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล ติรกันันท์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Achua, C. F. & Lussier, R. N. (2010). *Effective Leadership*. (4th ed.). South-Western: Cengage Learning.